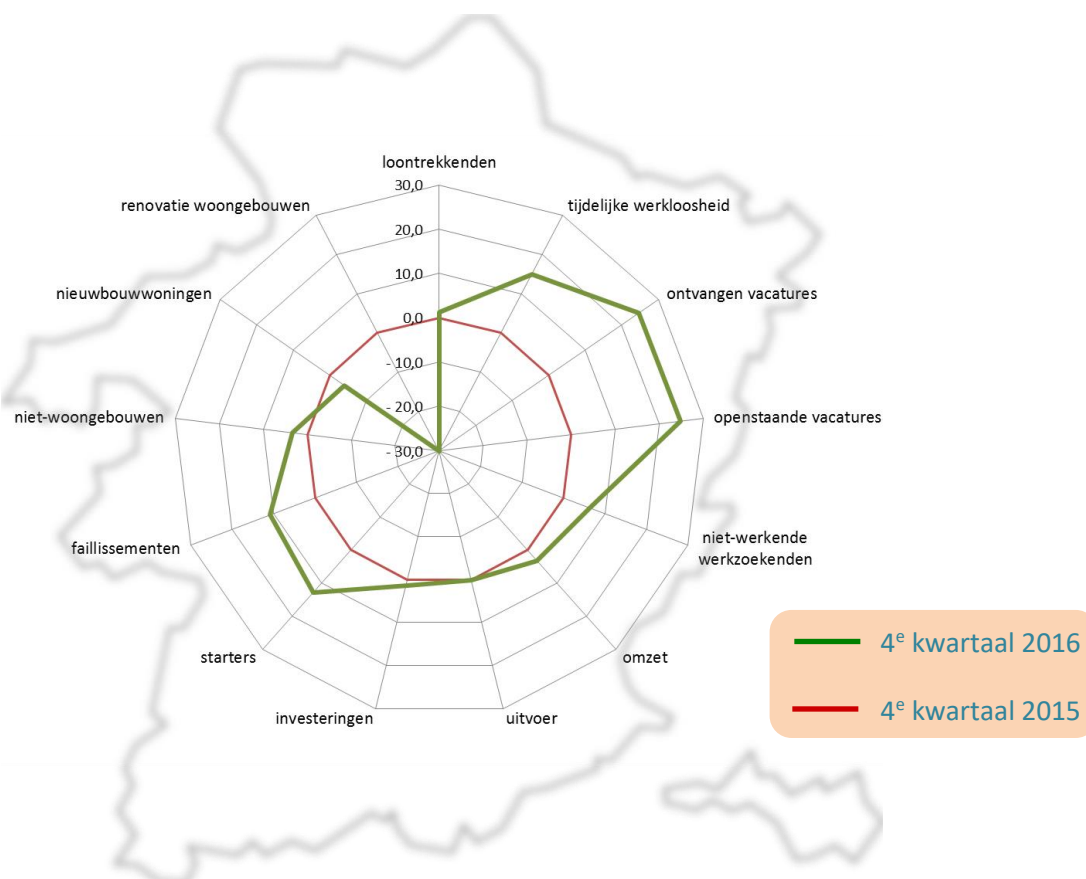

Limburgradar

Driemaandelijke situatieschets van de Limburgse economie

APRIL 2017

2016 afgesloten als topjaar voor de Limburgse economie

Toenemende 'War for talent' op de Limburgse arbeidsmarkt

Vers bloed voor de Limburgse economie

Nieuwbouw excelleert in 2016, renovatie buist

2016 afgesloten als topjaar voor de Limburgse economie

Het afgelopen jaar 2016 kende de Limburgse economie over het algemeen een zeer gunstig verloop. Liefst 11 van de 13 indicatoren die opgenomen zijn in de Limburgradar kenden in 2016 een betere score dan in 2015. Bovendien scoorde Limburg op 9 van de 13 indicatoren beter dan Vlaanderen.

Toenemende 'war for talent' op de Limburgse arbeidsmarkt

Vooraf de dynamiek op de Limburgse arbeidsmarkt kent een uitzonderlijk goede score. Ten opzichte van een jaar eerder telde de VDAB het afgelopen jaar 35% meer ontvangen vacatures. Tegelijkertijd daalde het aantal niet-werkende werkzoekenden in de provincie met 7,1%. Voor een toenemend aantal vacatures zijn er dus almaar minder niet-werkende werkzoekende kandidaten. Zeker voor wat betreft de zogenaamde knelpuntberoepen wordt de zoektocht naar beschikbaar talent op de Limburgse arbeidsmarkt steeds moeilijker.

Vers bloed voor de Limburgse economie

Een opvallende vaststelling tijdens het afgelopen jaar is het voortdurend toenemend aantal starters. In 2016 werd in Limburg een recordaantal van 7.150 ondernemingen opgericht. Dat zijn er 17,8% meer dan in 2015. Hiermee doet Limburg het iets beter dan Vlaanderen (+16,3%). Tegelijkertijd gingen het voorbije jaar 627 Limburgse bedrijven failliet, 13% minder dan in 2015. Die daling is beduidend sterker dan in Vlaanderen, waar het aantal faillissementen in 2016 nagenoeg stabiel bleef in vergelijking met 2015 (-0,2%).

Nieuwbouw excelleert, renovatie buist

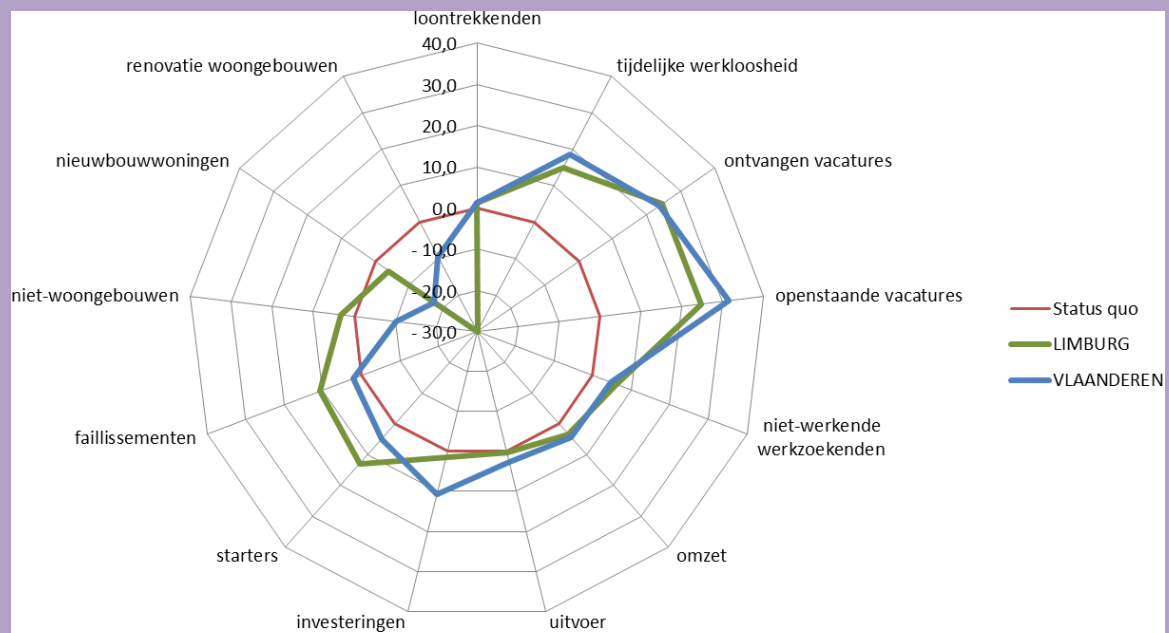
Van alle in de Limburgradar beschouwde indicatoren laat het aantal afgeleverde bouwvergunningen voor de nieuwbouw van woongebouwen de beste score optekenen in 2016. T.o.v. 2015 werd een stijging vastgesteld met 42,6% in Limburg. Ook in Vlaanderen was de stijging aanzienlijk, maar toch beduidend minder dan in Limburg (+20,2%). Enige kanttekening is dat de stijging zich vooral voordeed in de eerste jaarhelft van 2016 toen er nog heel wat vergunningen werden goedgekeurd die omwille van de strengere energienormen eind 2015 werden ingediend. Zeker in het laatste kwartaal van 2016 is dit effect uitgewerkt en zien we een terugval. In tegenstelling tot de nieuwbouw kende de renovatie van woongebouwen een slecht jaar. Het aantal vergunningen voor renovatie lag in 2016 in Limburg 13% lager dan in 2015. In Vlaanderen bleef de afname beperkt tot -4,4%.

Erik Gerits
Voorzitter POM Limburg

1. Limburgradar

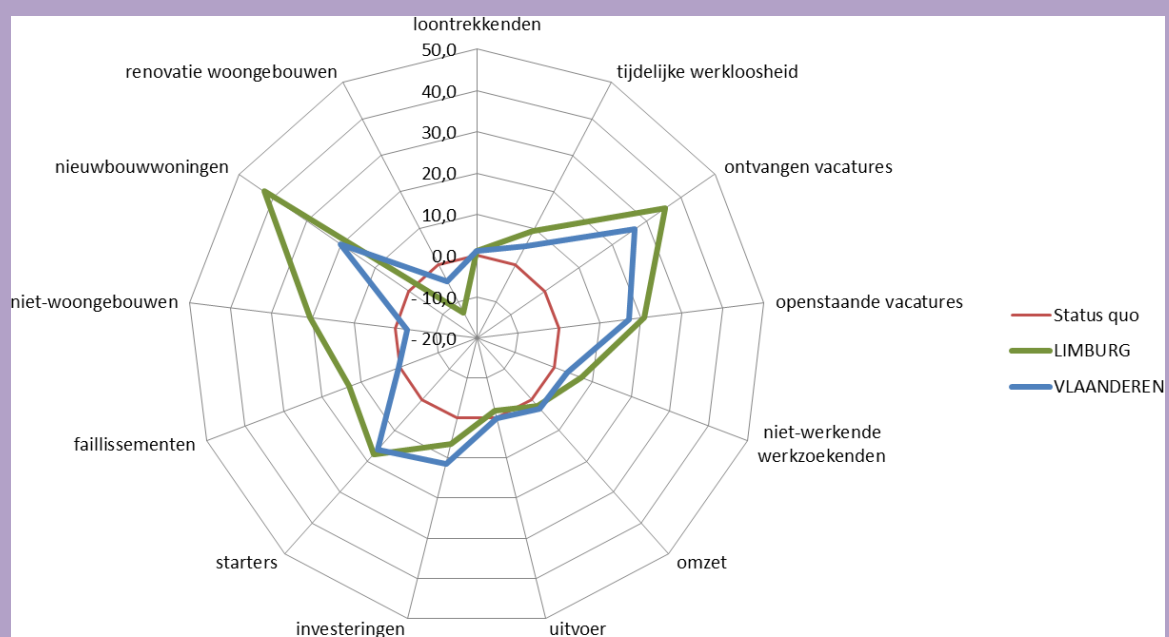
De Limburgradar toont de %-evolutie van meerdere economische indicatoren in een bepaalde periode t.o.v. dezelfde periode van het jaar voordien. Een ongewijzigde toestand (evolutie van 0%) creëert de rode veelhoek als in onderstaande figuren. De waarden van indicatoren die een verbetering van de toestand aangeven liggen buiten de rode veelhoek. Bij een verslechterde situatie liggen deze waarden binnen de rode veelhoek.

Kwartaalevolutie Limburgradar van het 4^e kwartaal 2016 t.o.v. het 4^e kwartaal 2015

Bron : RSZ, RVA, VDAB, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek,
Verwerking : POM-ERSV Limburg

Evolutie Limburgradar van 2016 (totaal) t.o.v. 2015 (totaal)

Bron : RSZ, RVA, VDAB, FOD Economie - Algemene Directie Statistiek,
Verwerking : POM-ERSV Limburg

Synthese

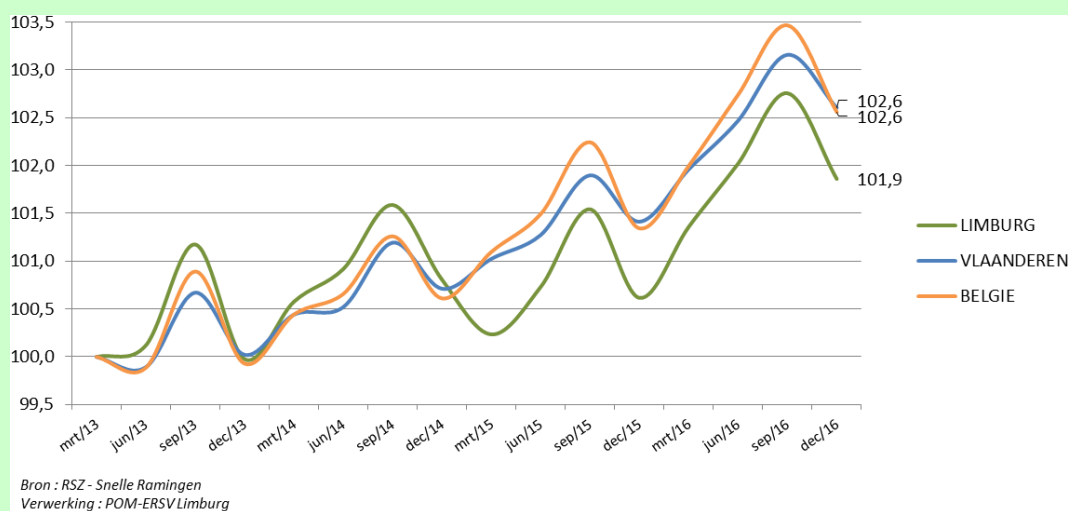
- Het gunstige verloop van de Limburgse economie houdt ook in het 4^e kwartaal van 2016 aan. 11 van de 13 beschouwde indicatoren scoren beter dan in het 4^e kwartaal van 2015. Ook de Vlaamse economie evolueert positief, met een verbeterd resultaat op 10 van de 13 indicatoren.
- Vooral de dynamiek op de Limburgse arbeidsmarkt kent een uitzonderlijk goede score. Ten opzichte van een jaar eerder zijn er in het 4e kwartaal van 2016 nagenoeg 25% meer ontvangen én openstaande vacatures, terwijl de werkloosheid daalde met 6,3% en de tijdelijke werkloosheid daalde met 14,9%. Daarnaast blijft het voortdurend toenemend aantal starters (+12,9%) opvallend. Het aantal faillissementen daalde fors (-10,8%).
- Het volledige jaar 2016 was zeer positief voor de Limburgse en Vlaamse economie, met verbeterde scores voor 11 van de 13 indicatoren t.o.v. 2015. In Limburg werden de beste scores opgetekend door het aantal ontvangen (+35,4%) en openstaande (+20,9%) vacatures, het aantal bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen (+42,6%) en niet-woongebouwen (+20,7%) en het aantal starters (+17,8%). De enige indicatoren die in Limburg erop achteruit gingen in 2016 waren het aantal vergunningen voor de renovatie van woongebouwen (-13,0%) en de uitvoer (-1,7%).

De in deze conjunctuurradar gebruikte kwantitatieve economische indicatoren worden in dit conjunctuurrapport verder nog eens elk apart behandeld vanaf begin 2013 wanneer de economische relance zich aankondigde na de double-dip recessie. De grafieken tonen telkens de meest recent beschikbare cijfers, maar bij de daarop volgende syntheses worden enkel de resultaten tot en met het beschouwde kwartaal in de Limburgadar opgenomen.

2. Loontrekkenden

De “Snelle Ramingen van de tewerkgestelde werknemers naar woonplaats” van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) beperken zich tot de werknemers die moeten aangegeven worden aan de RSZ. Dit betekent dat werknemers tewerkgesteld door de lokale overheden (RSZPPO) niet opgenomen zijn in deze indicator. Ondanks deze beperking wordt toch een representatieve indicatie verkregen over de evolutie van de bezoldigde tewerkstelling, te meer daar in de betrokken regio's de overgrote meerderheid werkt in de regio waar ze woont.

Evolutie loontrekkenden naar woonplaats, excl. RSZPPO (provinciale en plaatselijke overheden) maart 2013 – december 2016 (Indices, maart 2013 = 100)

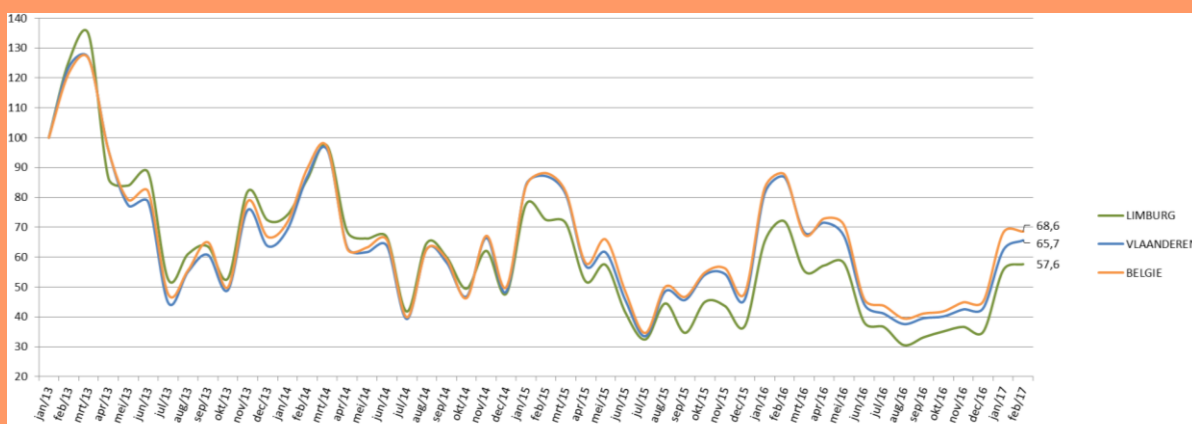
Synthese

- Het aantal loontrekkenden neemt in gelijke mate toe in Limburg als in Vlaanderen. In het 4^e kwartaal van 2016 bedraagt de stijging in beide regio's 1,2% t.o.v. de laatste drie maanden van 2015.
- Na de negatieve impact van de sluiting van Ford Genk op de tewerkstelling in Limburg in 2015, sluit de provincie in 2016 opnieuw aan bij de algemeen stijgende jobtrend die in Vlaanderen reeds sinds 2014 aanhoudt. T.o.v. 2015 steeg het afgelopen jaar de tewerkstelling in Limburg met 1,2% en in Vlaanderen met 1,1%.

3. Tijdelijke werkloosheid

Het verleden heeft aangetoond dat de tijdelijke werkloosheid een goede voorspeller is wat betreft de toekomstige evolutie van de werkgelegenheid. Er bestaat een negatief verband tussen de twee. Wanneer de tijdelijke werkloosheid daalt, stijgt de werkgelegenheid, en vice versa. Een tijdelijk werkloze is een werkloze die door een arbeidsovereenkomst is verbonden waarvan de uitvoering tijdelijk, geheel of gedeeltelijk, geschorst is. Een werknemer kan tijdelijk werkloos gesteld worden wegens economische oorzaken, technische stoornis, slecht weer, overmacht, collectieve jaarlijkse vakantie, staking of lock-out.

Evolutie tijdelijk werklozen januari 2013 – februari 2017 (indices, januari 2013 = 100)

Bron: RVA
Verwerking: POM-ERSV Limburg

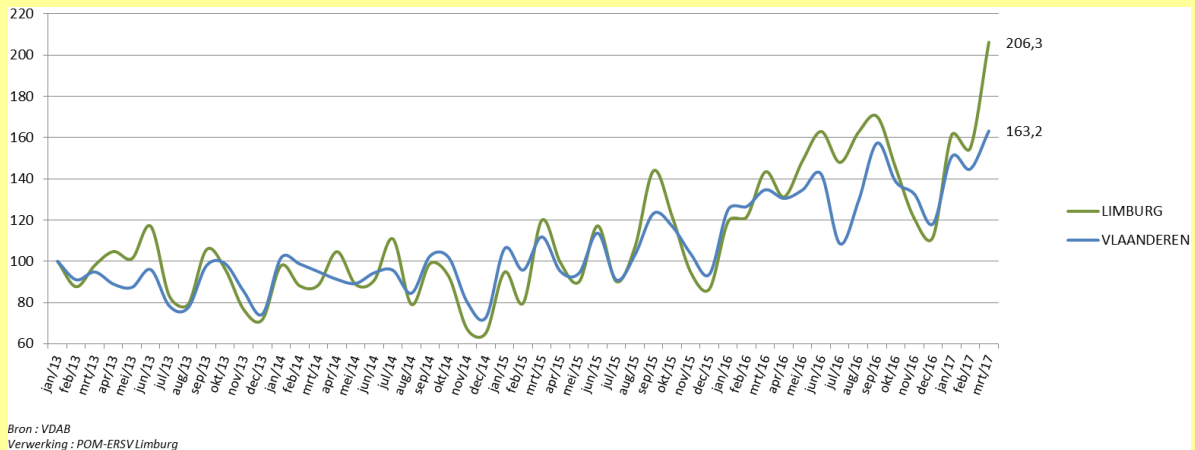
Synthese

- De tijdelijke werkloosheid neemt opnieuw sterk af in het laatste kwartaal van 2016 t.o.v. het laatste kwartaal van 2015. In Limburg daalde het aantal tijdelijk werklozen met 14,9% en in Vlaanderen met 18,6%.
- De gunstige evolutie van de werkgelegenheid in 2016 weerspiegelt zich ook in de jaarresultaten van de tijdelijke werkloosheid. T.o.v. 2015 telde Limburg in het afgelopen jaar gemiddeld 9,2% minder tijdelijk werklozen. In Vlaanderen was de daling iets bescheidener (-5,1%).

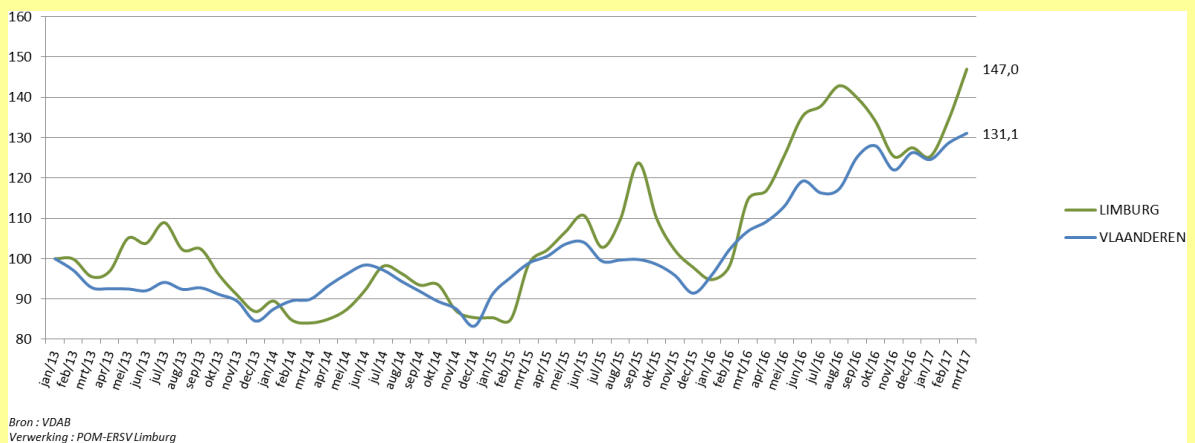
4. Vacatures

Het betreft hier de vacatures uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (NECzU) die rechtstreeks aan de VDAB gemeld worden. De in het verleden meegetelde vacatures uit het NECzU via wervings- en selectiekantoren zijn niet meer opgenomen. Volgens de VDAB geeft dit een reëler beeld van de arbeidsmarktevoluties.

Evolutie ontvangen vacatures januari 2013 – maart 2017 (indices, januari 2013 = 100)

Evolutie openstaande vacatures januari 2013 – maart 2017 (indices, januari 2013 = 100)

Synthese

- Veruit de best scorende indicator in de Limburgradar voor het 4^e kwartaal van 2016 is het aantal vacatures. In vergelijking met het laatste kwartaal van 2015 telde de VDAB in Limburg 24,7% meer ontvangen vacatures en 24,9% meer openstaande vacatures. Ook in Vlaanderen laat deze indicator de beste scores optekenen (ontvangen vacatures: +23,9%; openstaande vacatures: +31,6%).
- Samen met het aantal vergunningen voor nieuwbouwwoningen behoort het aantal jobaanbiedingen ook op jaarbasis tot de best scorende indicatoren in de Limburgradar. Het afgelopen jaar 2016 steeg in Limburg het aantal ontvangen vacatures met 35,4% en het aantal openstaande vacatures met 20,9% t.o.v. een jaar eerder. In Vlaanderen bedroeg de stijging op jaarbasis respectievelijk +26,4% en +17,2%.

5. Niet-werkende werkzoekenden

De niet-werkende werkzoekenden (nwwz) zijn de werkzoekenden met de hoogste graad van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en gedefinieerd overeenkomstig de bepalingen van Eurostat.

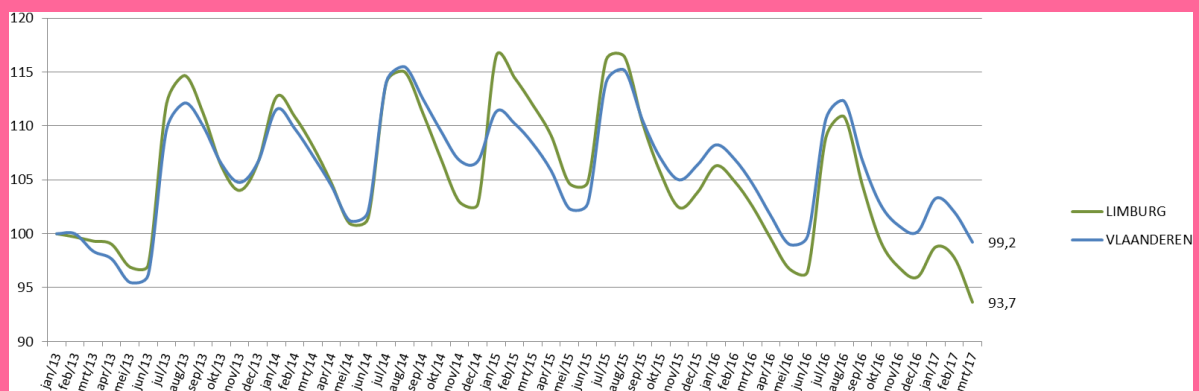
De nwwz worden opgedeeld in 4 categorieën:

- Werkzoekenden met WerkloosheidsUitkeringsAanvraag (WZUA),
- Jongeren in BeroepsInschakelingsTijd (BIT),
- Vrij ingeschreven nwwz,
- Andere verplicht ingeschreven nwwz (o.a. tijdelijk geschorste nwwz).

De spanningsgraad, of m.a.w. het aantal nwwz per openstaande vacature, is een maatstaf voor het al of niet makkelijk invullen van vacatures binnen een gebied, want hoe hoger de spanningsgraad, hoe gemakkelijker een vacature zal ingevuld worden door het groter aanbod aan werkzoekenden. Een hoge spanningsgraad wordt vanuit werkgeversperspectief als gunstig beschouwd; dit impliceert nl. minder knelpunten. Deze indicator moet evenwel met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden. De vacatures worden geregistreerd volgens de vestigingsplaats van het bedrijf, wat niet altijd overeenkomt met de plaats van tewerkstelling.

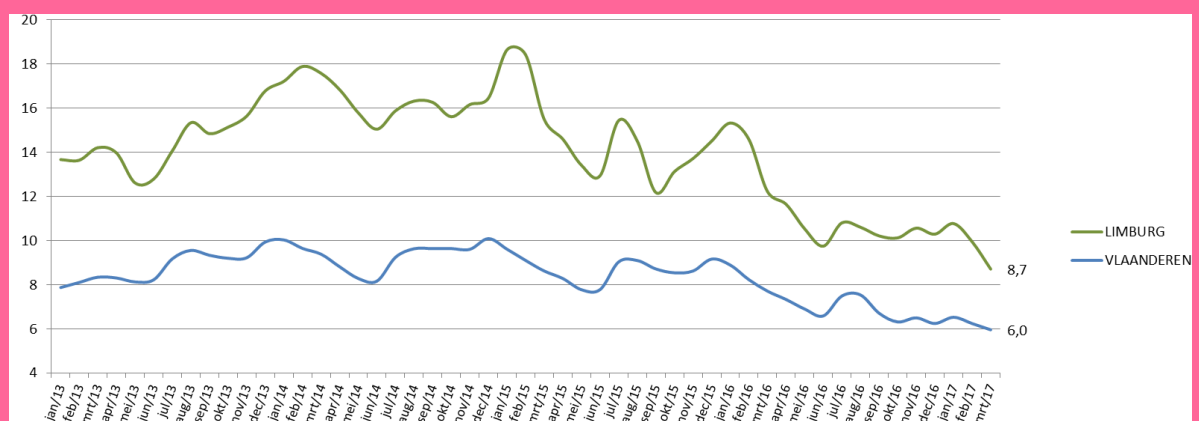
De werkloosheidsgraad is het aandeel van de nwwz in de totale beroepsbevolking (werkenden en nwwz) tussen 18 en 65 jaar.

Evolutie niet-werkende werkzoekenden januari 2013 – maart 2017 (indices, januari 2013 = 100)

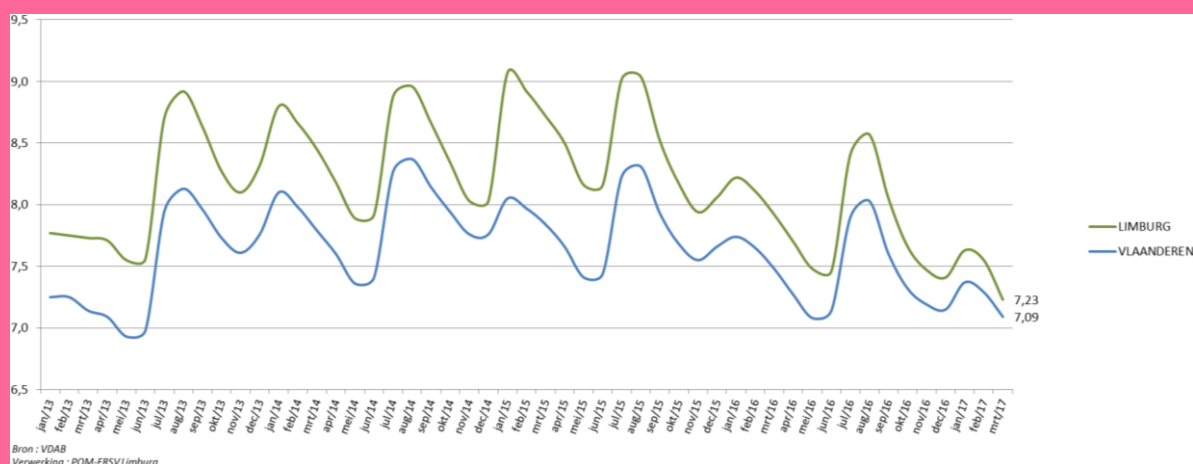
Bron : VDAB
Verwerking : POM-ERSV Limburg

Evolutie spanningsgraad (aantal nwwz per openstaande vacature) januari 2013 – maart 2017

Bron : VDAB
Verwerking : POM-ERSV Limburg

Evolutie werkloosheidsgraad (aantal nwwz t.o.v. beroepsbevolking) januari 2013 – maart 2017

Synthese

- De daling van de werkloosheid zet zich ook in het laatste kwartaal van 2016 door, in Limburg (-6,3%) nog steeds iets sterker dan in Vlaanderen (-4,6%).
- Gemiddeld zijn er in 2016 in Limburg 31.639 niet-werkende werkzoekenden tegenover 34.051 in 2015. Verhoudingsgewijs daalde de werkloosheid in 2016 t.o.v. 2015 dubbel zo veel in Limburg (-7,1%) dan in Vlaanderen (-3,5%). Een belangrijke verklaring hiervoor ligt in het feit dat de werkloosheid in Limburg in 2015 vrij sterk toenam als gevolg van de sluiting van Ford Genk, terwijl deze in Vlaanderen licht daalde. Wanneer de werkloosheid vervolgens algemeen daalt, is de daling meer uitgesproken in een regio waar er verhoudingsgewijs meer niet-werkende werkzoekenden zijn.
- Door de sterkere daling van de werkloosheid in Limburg t.o.v. Vlaanderen leunt de werkloosheidsgraad van beide regio's wat dichterbij elkaar aan. Met een gemiddelde werkloosheidsgraad van 7,9% in 2016 blijft Limburg verhoudingsgewijs wel meer werklozen tellen dan Vlaanderen met een werkloosheidsgraad van 7,5%. T.o.v. 2015 daalde de gemiddelde werkloosheidsgraad in 2016 in Limburg met 0,6 procentpunten en in Vlaanderen met 0,3.

6. Omzet, uitvoer en investeringen

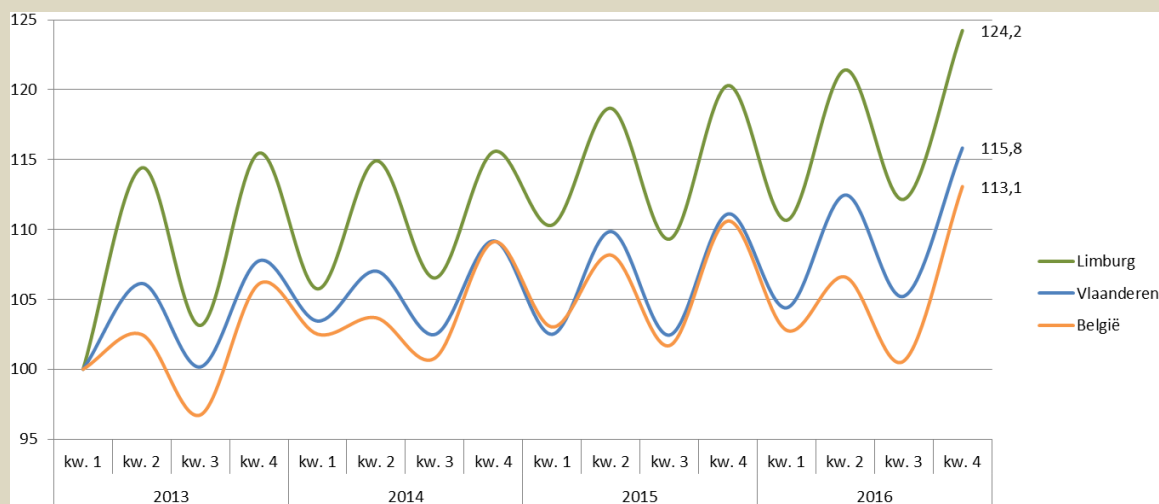
Het betreft hier de gegevens over de omzet, uitvoer en investeringen volgens de btw-aangiften. De beschouwde sectoren worden gedefinieerd als de secties B tot en met J en M,N,R en S van de nomenclatuur NACE-BEL 2008 (voor meer info: zie www.statbel.fgov.be). Voor de overige sectoren (vooral primaire, financiële en quartaire sector) is de betrouwbaarheid van de gegevens onvoldoende door afwijkende btw-aangiften of forfaitaire regimes. Tevens gebeuren de btw-aangiften volgens de maatschappelijke zetel wat resulteert in een onderschatting van de bedragen voor Limburg. Ondanks deze tekortkomingen kan via de procentuele evolutie, die bij een conjunctuuranalyse significanter is dan de absolute cijfers, toch de economische trend aangegeven worden.

6.1 Omzet

De omzet omvat alle bedragen (exclusief btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in België of in het buitenland. Bovendien omvat de omzet alle andere kosten (vervoer, verpakking, enz.) die aan de klant worden doorgerekend, ook al worden ze apart in rekening gebracht. Kortingen, rabatten en disconto's worden in mindering gebracht, evenals de waarde van teruggekomen producten (via creditnota's).

Evolutie van de omzet januari 2013 – december 2016 (indices, 1^e kwartaal 2013 = 100)

Bron : FOD Economie - Algemene Directie Statistiek
Verwerking : POM-ERSV Limburg

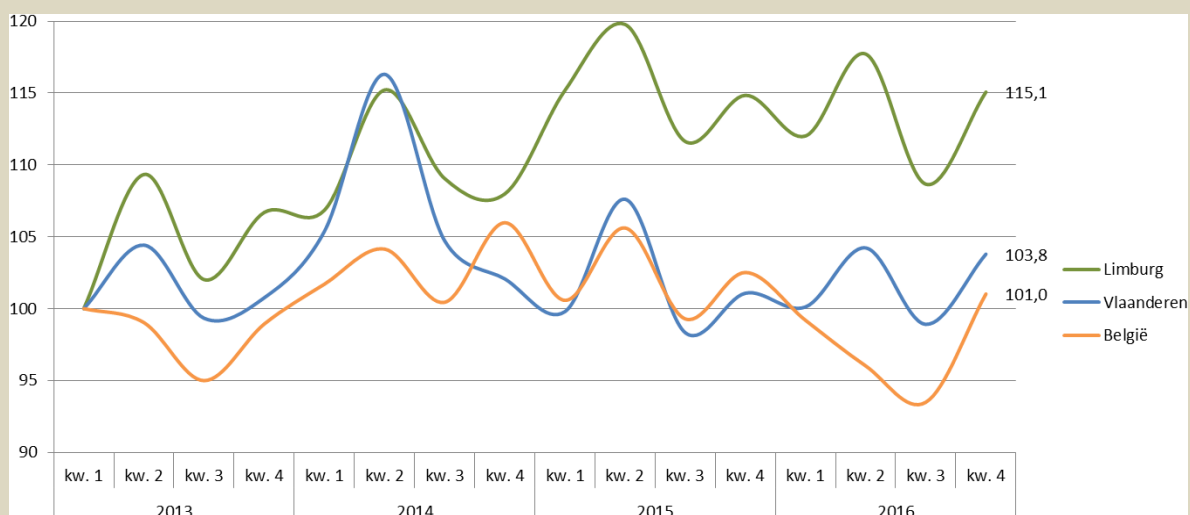
Synthese

- De omzet van de Limburgse bedrijven is in het 4^e kwartaal van 2016 met 3,3% toegenomen t.o.v. het 4^e kwartaal van 2015 (Vlaanderen: +4,2%). Dit is op kwartaalbasis de sterkste stijging in 2016.
- De prestaties van de Limburgse bedrijfswereld zijn over het algemeen uitmuntend in 2016, met een algemene omzetstijging van 2,2% t.o.v. 2015. In Vlaanderen was de stijging nog iets sterker (+2,8%).

6.2 Uitvoer

De uitvoer omvat alle bedragen (excl. btw) die overeenkomen met de verkoop door de btw-plichtige van goederen en diensten aan derden in het buitenland of m.a.w. de in het buitenland gerealiseerde omzet.

Evolutie van de uitvoer januari 2013 – december 2016 (indices, 1^e kwartaal 2013 = 100)

Bron : FOD Economie - Algemene Directie Statistiek
Verwerking : POM-ERSV Limburg

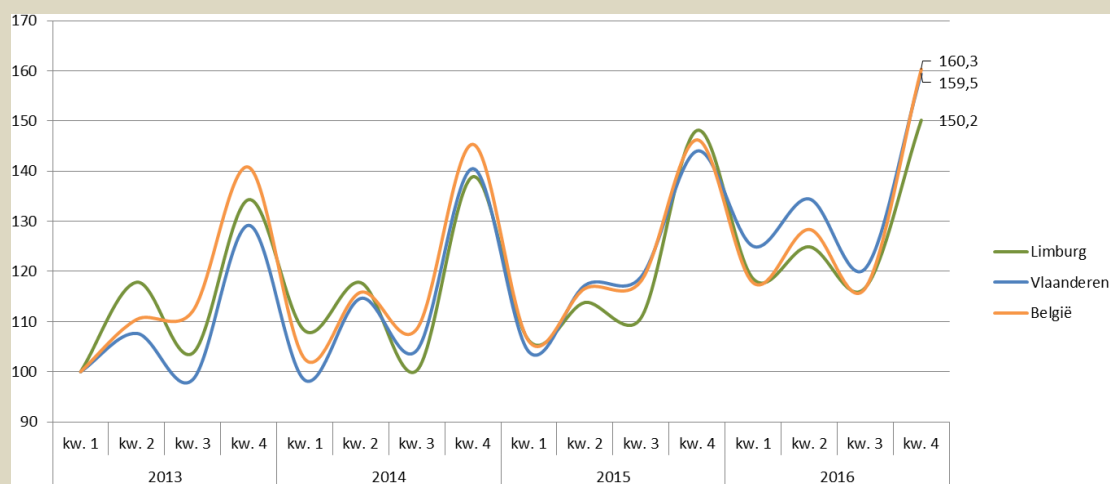
Synthese

- De uitvoer van de Limburgse bedrijven bleef in de laatste drie maanden van 2016 vrij stabiel (+0,2%) t.o.v. het laatste kwartaal van 2015. De uitvoer van de Vlaamse bedrijven kende daarentegen een vrije forse toename (+2,7%).
- Over het hele jaar 2016 bekeken is de uitvoer één van de twee indicatoren die in Limburg slechter scoren dan in 2015. De exportwaarde van de Limburgse bedrijven daalde in 2016 met 1,7% t.o.v. 2015. In Vlaanderen bleef de export op jaarbasis stabiel (+0,1%).

6.3 Investerings

Investerings zijn de uitgaven (exclusief btw) door de btw-plichtige voor de verwerving van goederen en diensten die een bedrijfsmiddel uitmaken. Het gaat dus om oprichtingskosten, immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen, installaties, machines en uitrusting, meubilair en rollend materieel, vaste activa in leasing en overige vaste activa.

Evolutie van de investeringen januari 2013 – december 2016 (indices, 1^e kwartaal 2013 = 100)

Bron : FOD Economie - Algemene Directie Statistiek
Verwerking : POM-ERSV Limburg

Synthese

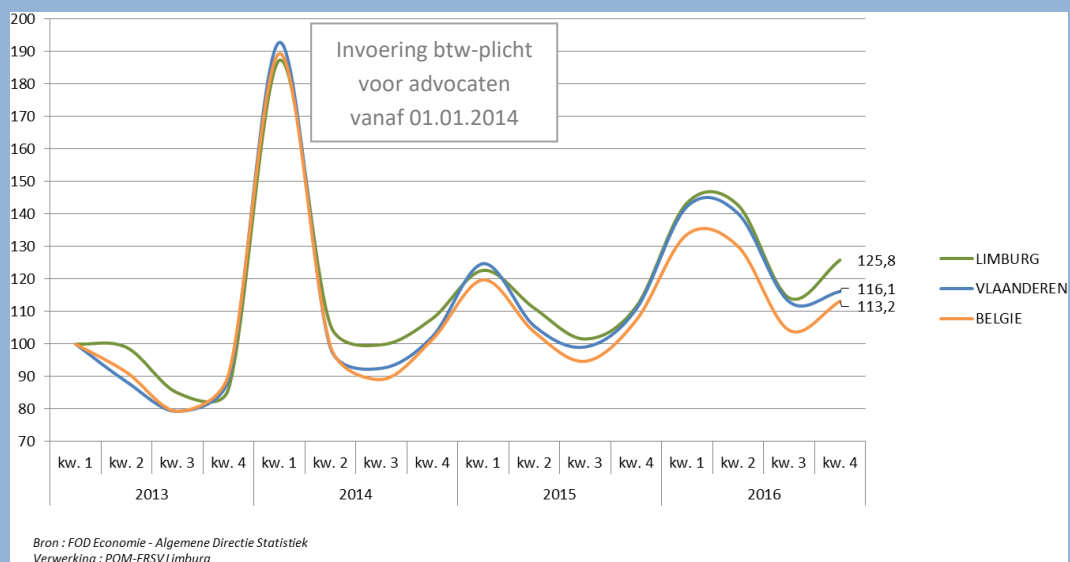
- Hoewel de Limburgse bedrijven in het laatste kwartaal van 2016 1,4% meer investeerden dan in dezelfde periode in 2015, blijft Limburg qua investeringen in dit kwartaal ver achter Vlaanderen (+10,7%).
- Ook over het hele jaar 2016 bekeken hinkt Limburg wat achterop ten opzichte van Vlaanderen inzake het aantal investeringen door bedrijven. Positief is wel dat t.o.v. 2015 het totale investeringsbedrag zowel in Limburg (+6,6%) als in Vlaanderen (+11,4%) aanzienlijk is toegenomen.

7. Starters

Deze startergegevens onder de btw-plichtige bedrijven zijn gebaseerd op de volgende administratieve gebeurtenissen die zich op het vlak van btw-plicht voor starters kunnen voordoen:

- de eerste of primo-onderwerping,
- de weder-onderwerping, d.i. de heractivering van de btw-plichtige activiteit van een onderneming die gedurende een zekere periode niet werd gevoerd.

Evolutie aantal starters januari 2013 – december 2016 (indices, 1^e kwartaal 2013 = 100)

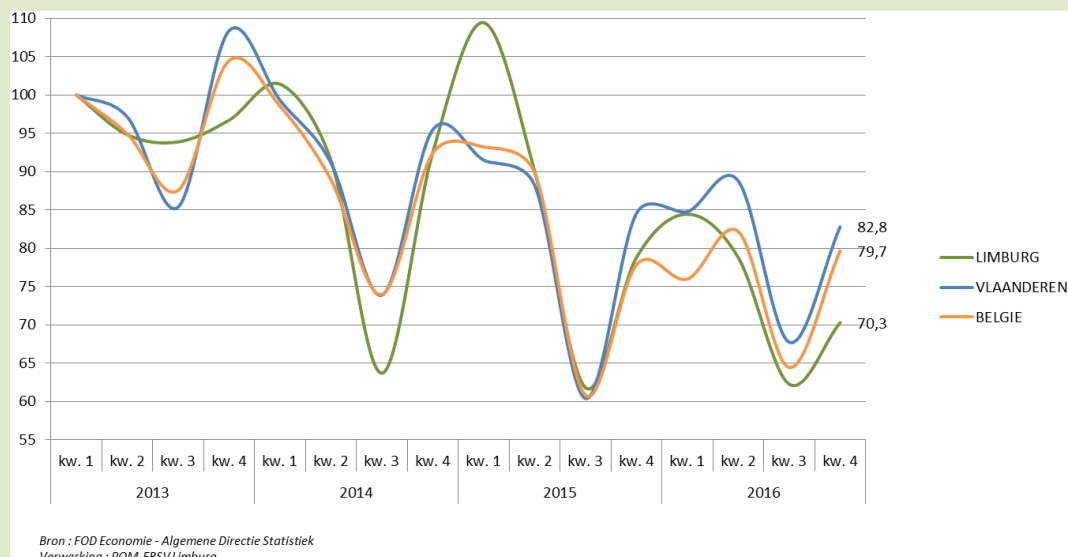
Synthese

- Ook in het vierde kwartaal van 2016 blijft het aantal starters in Limburg hoge toppen scheren. In de periode oktober-december 2016 werden in Limburg 1.710 btw-plichtige ondernemingen opgericht, een stijging met 12,9% t.o.v. de laatste drie maanden van 2015. In Vlaanderen bedroeg de stijging van het aantal starters 4,9%.
- In heel 2016 werd in Limburg een recordaantal van 7.150 ondernemingen gestart, een toename met 17,8% t.o.v. 2015 (Vlaanderen: +16,3%).

8. Faillissementen

De faillissementscijfers zijn gebaseerd op de declaraties van de rechtbanken van Koophandel en worden, indien nodig, aangevuld met informatie uit het bedrijvenregister van de FOD Economie-ADSEI.

Evolutie aantal faillissementen januari 2013 – december 2016 (indices, 1^e kwartaal 2013 = 100)

Synthese

- Na een lichte toename van het aantal faillissementen in het 3^e kwartaal van 2016, laat het 4^e kwartaal opnieuw een sterke daling noteren in vergelijking met het 4^e kwartaal van 2015. In totaal gingen er in Limburg in de maanden oktober, november en december 2016 149 ondernemingen over de kop, 10,8% minder dan in dezelfde maanden in 2015 (Vlaanderen: -2,1%).
- Opvallend in vergelijking met Vlaanderen is de Limburgse score op jaarbasis van het aantal faillissementen. 627 Limburgse bedrijven gingen in 2016 failliet, wat 13% minder is dan in 2015. In Vlaanderen bleef het aantal faillissementen in 2016 stabiel (-0,2%).

9. Bouwvergunningen

Een bouwvergunning is een machtiging om met de uitvoering van een bouwproject te beginnen. De verlening van de bouwvergunning is dus het laatste stadium van de goedkeuringsprocedure van de overheid voor de start van de bouw. Een indexcijfer dat op deze bouwvergunningen is gebaseerd, heeft derhalve een voorspellend karakter voor de bouwactiviteit.

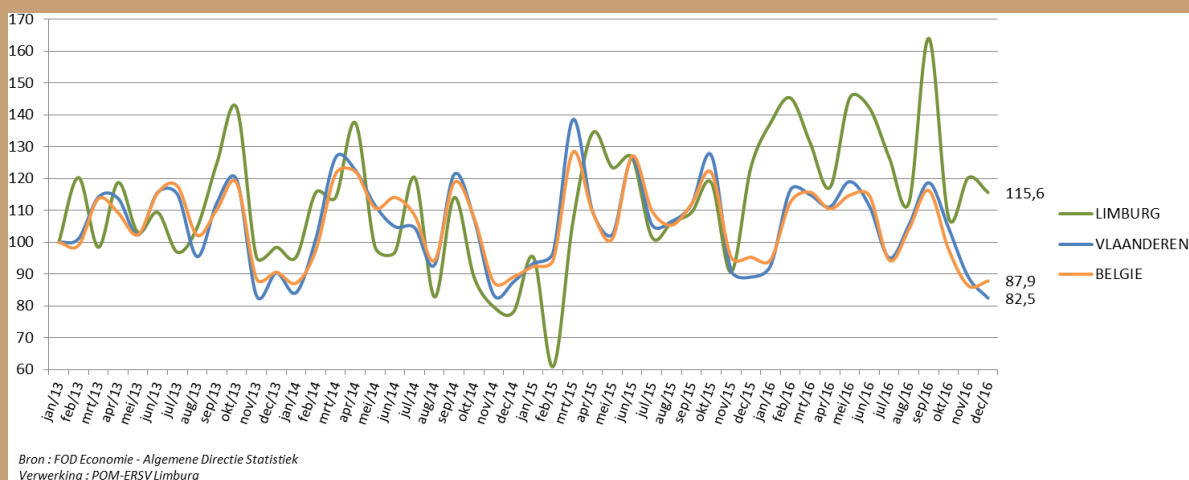
De bouwvergunningen worden hier opgedeeld in:

- Niet-woongebouwen,
- Nieuwbouwwoningen,
- Renovatiewoongebouwen.

9.1 Niet-woongebouwen

Evolutie aantal goedgekeurde bouwvergunningen van niet-woongebouwen

januari 2013 – december 2016 (indices, januari 2013 = 100)

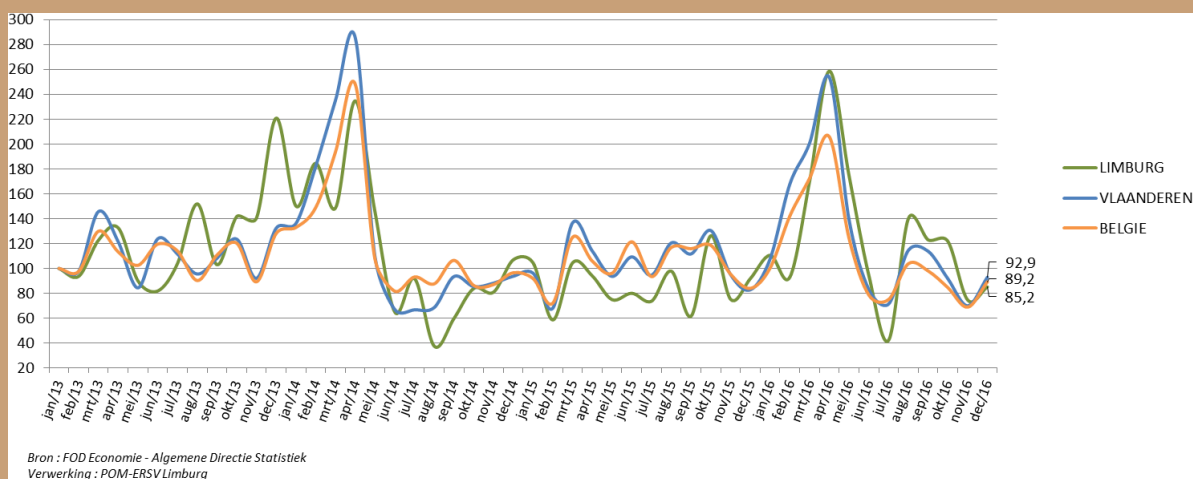
Synthese

- Het aantal afgeleverde bouwvergunningen voor de renovatie en nieuwbouw van niet-woongebouwen ligt in het 4^e kwartaal van 2016 in Limburg 3,3% hoger dan in het 4^e kwartaal van 2015. In Vlaanderen wordt tegelijkertijd een negatieve score opgetekend (-10,2%). Ook over het hele jaar 2016 (t.o.v. 2015) kent deze indicator in Limburg een stijging (+20,7%) en in Vlaanderen een daling (-2,9%).

9.2 Nieuwbouwwoningen

Evolutie aantal woningen vervat in de goedgekeurde bouwvergunningen voor nieuwbouw

januari 2013 – december 2016 (indices, januari 2013 = 100)

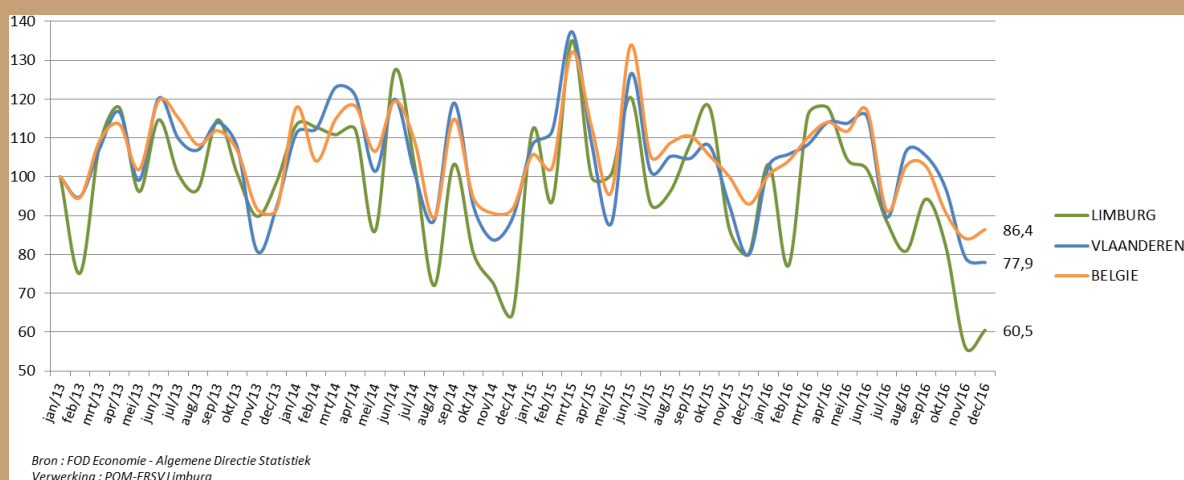

Synthese

- Hoewel het aantal vergunningen voor nieuwbouwwoningen in Limburg in het 4^e kwartaal van 2016 met 4,0% is gedaald t.o.v. vierde kwartaal 2015, laat deze indicator in de Limburg radar op jaarbasis de beste score optekenen in 2016 (+42,6% t.o.v. 2015). In Vlaanderen daalt het aantal vergunningen voor nieuwbouwwoningen in het laatste kwartaal van 2016 met 17,4%. Op jaarbasis is er in Vlaanderen een toename van 20,2%.

9.3 Renovatiewoongebouwen

Evolutie aantal goedgekeurde bouwvergunningen voor renovatie van woongebouwen januari 2013 – december 2016 (indices, januari 2013 = 100)

Synthese

- De slechtste score in de Limburgradar voor het 4^e kwartaal van 2016 is het aantal afgeleverde vergunningen voor de renovatie van woongebouwen (-30,2% t.o.v. 4^e kwartaal 2015). Ook op jaarbasis scoort deze indicator het slechtst (-13,0%).

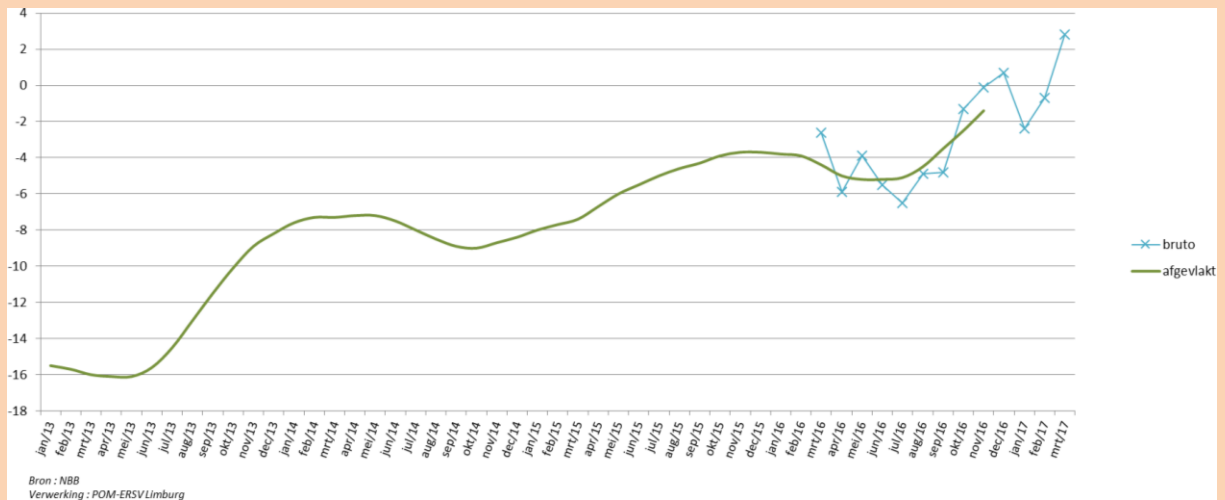
Algemene synthese

- Inzake bouwvergunningen is er enkel voor de niet-woongebouwen in Limburg een positieve score in het 4^e kwartaal 2016 vs. 4^e kwartaal 2015 (+3,3%). De daling van het aantal vergunningen voor nieuwbouwwoningen bleef nog enigszins beperkt (-4,0%), maar die voor de renovatie van woongebouwen was zeer uitgesproken (-30,2%). In Vlaanderen was er een daling in de bouwvergunningen voor alle drie de types.
- Het aantal bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen is op jaarbasis de best scorende indicator in de Limburgradar (+42,6%). Die voor de renovatie van woongebouwen de slechtste (-13,0%).

10. Conjunctuurcurven Nationale Bank

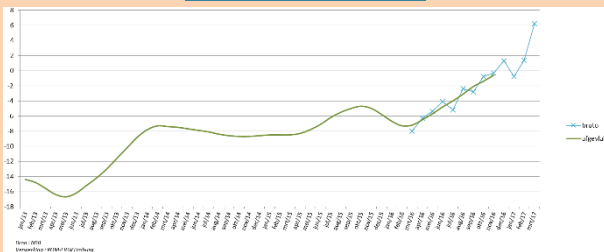
De conjunctuurbarometer van de Nationale Bank van België (NBB) is sneller beschikbaar dan de hiervoor behandelde kwantitatieve economische data en weerspiegelt, sinds meerdere decennia op een betrouwbare wijze, maandelijks het verloop van de economische activiteit van het land. Deze conjunctuurindicator wordt opgesteld op basis van de antwoorden op de maandelijkse conjunctuurenquête die de NBB bij de ondernemingen in België organiseert. Het gaat om een maandelijkse indicator die het saldo weergeeft van ondernemingen die een conjunctuurverbetering dan wel een conjunctuurverslechtering verwachten. Deze conjunctuurenquêtes zijn dan ook het instrument bij uitstek om de conjuncturele situatie in real time te volgen. De bruto synthetische conjunctuurindicator, bekomen na uitzuivering van de seizoensinvloeden, weerspiegelt het ondernemersvertrouwen of het algemeen conjunctuurklimaat. De afgevlakte synthetische curve toont, door eliminatie van de extreme waarden, met vertraging van enkele maanden de fundamentele tendens van de conjunctuurbeweging en de echte trendkeerpunten.

Globale conjunctuurcurve Limburg januari 2013 – maart 2017

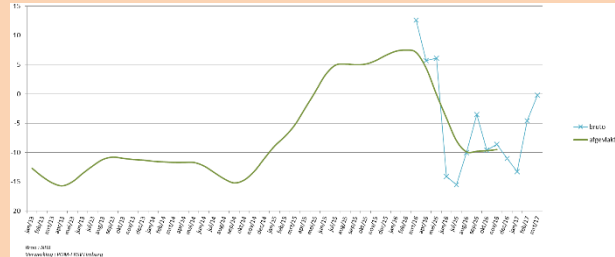

Sectorale conjunctuurcurven Limburg januari 2013 – maart 2017

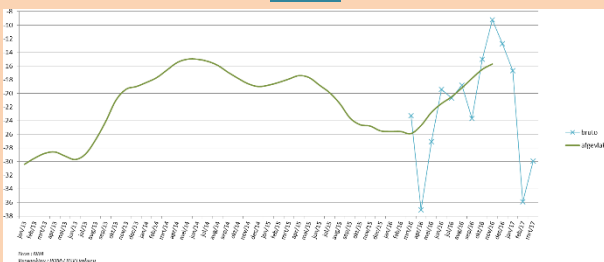
Verwerkende nijverheid

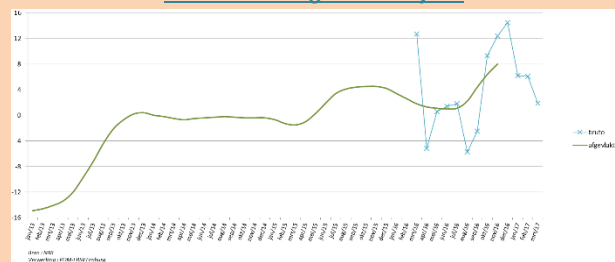
Bouwnijverheid

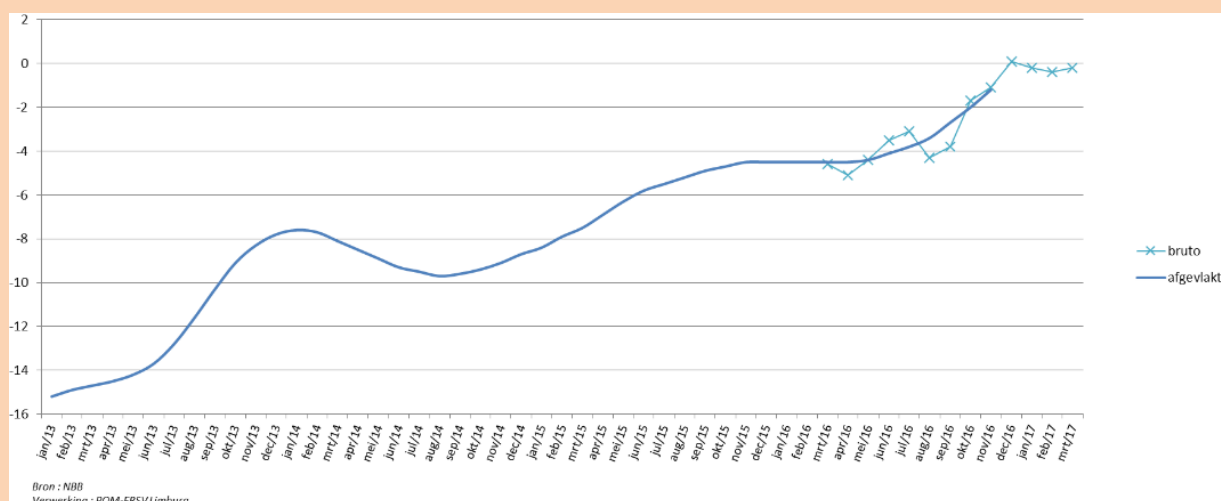
Handel

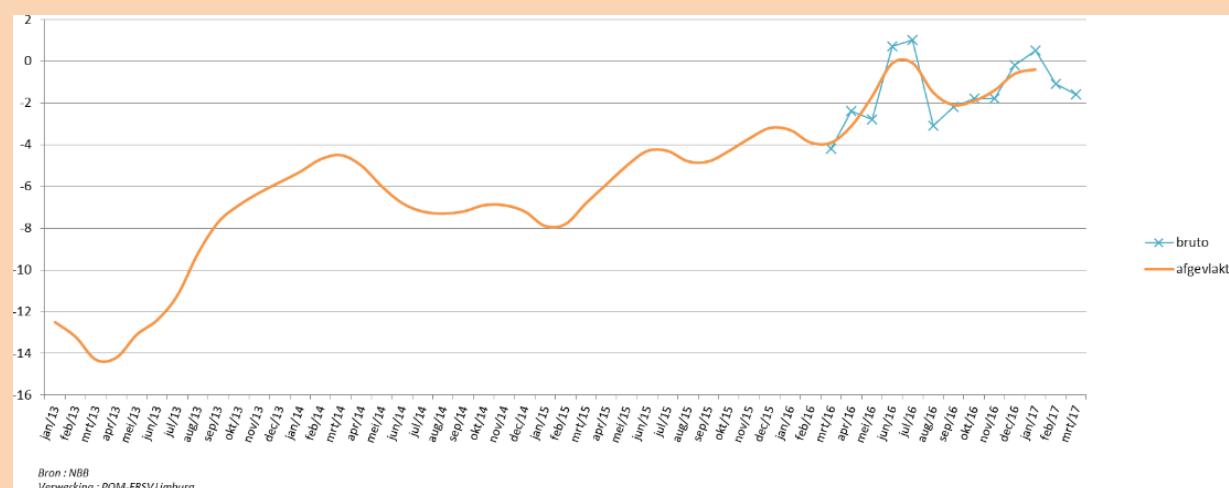
Dienstverlening aan bedrijven

Globale conjunctuurcurve Vlaanderen januari 2013 – maart 2017

Globale conjunctuurcurve België januari 2013 – maart 2017

Synthese

- Het Limburgse ondernemersvertrouwen bereikt in het laatste kwartaal van 2016 het hoogste niveau van de afgelopen vier jaren. Op jaarbasis bekeken neemt de economie in 2016 aanvankelijk wat gas terug om in de tweede jaarhelft terug te versnellen. Begin 2017 dient zich aan met opnieuw een eerder aarzelend ondernemersvertrouwen.
- De sectorale Limburgse conjunctuurcurven vertonen allen een stijgende lijn in het laatste kwartaal van 2016, uitgezonderd die van de bouwnijverheid. Het vertrouwen van de Limburgse bouwondernemers in de economie is tussen maart en augustus 2016 sterk afgenomen, om vervolgens te stabiliseren.
- Eind 2016 bereikt enkel de conjunctuurcurve van de 'Dienstverlening aan bedrijven' een positieve score. De curve van de 'Handel' zit het verst onder nul.

Duiding

Met de Limburgradar wil POM Limburg op kwartaalbasis de evolutie van de economische activiteit in de provincie Limburg in kaart brengen. Deze conjunctuurnota bevat een aantal bewust gekozen indicatoren die geselecteerd werden op basis van hun relevantie voor de socio-economische ontwikkeling van de provincie en op basis van hun beschikbaarheid op kwartaalbasis. In de Limburgradar doet POM Limburg enkel een beroep op officiële cijfers die door erkende instanties worden vrijgegeven. De Limburgradar geeft de resultaten weer van het afgelopen kwartaal en doet geen voorspellingen over de te verwachten socio-economische evolutie.

De Limburgradar verschijnt vier keer per jaar (januari, april, juli, oktober). Uit respect voor de huidige en toekomstige generaties kiest POM Limburg voor een digitale verspreiding van de Limburgradar. U kan zich abonneren op de Limburgradar door uw gegevens aan ons te bezorgen via info@pomlimburg.be.

Meer gedetailleerd socio-economisch cijfermateriaal voor Limburg en haar gemeenten kan u terugvinden op de website www.ersvlimburg.be (rubriek 'Statistieken').

Bronvermeldingen

POM = Provinciale OntwikkelingsMaatschappij

ERSV = Erkend Regionaal Samenwerkingsverband

RSZ = Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

RSZPPO = Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten

RVA = Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

VDAB = Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

FOD Economie – ADSEI = Federale Overheidsdienst Economie – Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie

NBB = Nationale Bank van België

Colofon

De Limburgradar is een uitgave van:

POM Limburg

Kunstlaan 18 – 3500 Hasselt

Tel. 011 300 100

info@pomlimburg.be

www.pomlimburg.be

Verantwoordelijke uitgever: Erik Gerits, voorzitter POM Limburg

Redactie en vormgeving: POM Limburg

Editie april 2017

© POM Limburg